

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lapsilisälain
7 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lapsilisälakia muutettavaksi siten, että perheen ensimmäisestä lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksettavan lapsilisän määrä korotettaisiin nykyisestä 90 eurosta 100 euroon kalenterikuukaudessa.

Koska perheen toisesta tai useammasta lapsesta maksettavan lapsilisän määrät säilyisivät nykyisen suuruisina, ehdotetaan lainkohtaa samalla muutettavaksi siten, että nykyisestä sisaruskorotusjärjestelmästä luovuttaisiin ja perheen kunkin seuraavan lapsen lapsilisän määrä määriteltäisiin erikseen.

Jos lapsi on kunnan kustannuksella hoidet-

tavana laitos- tai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä olisi myös tällöin 100 euroa kalenterikuukaudessa.

Lapsilisän yksinhuoltajakorotus ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 33,60 eurosta 36,60 euroon lasta kohti kalenterikuukaudelta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2004 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2004 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Lapsilisälain (796/1992) 1 §:n 1 momentin mukaan Suomessa asuvan alle 17-vuotiaan lapsen elatusta varten maksetaan valtion varoista lapsilisää.

Lapsilisälain 7 §:n 1 momentin mukaan lapsilisä lasta kohden on 90 euroa kalenterikuukaudessa. Jos lapsilisän nostamiseen oikeutetulla henkilöllä on oikeus nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä lapsesta, maksetaan lisäksi 20,50 euron suuruisista sisaruskorotusta siten, että toisesta lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksetaan yksi sisaruskorotus, kolmannelta kaksi ja neljännestä lapsesta kolme sisaruskorotusta sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta neljä sisaruskorotusta (lapsilisälain 7 §:n 2 momentti). Lapsilisän määrä toisesta lapsesta on 110,50 euroa, kolmannelta lapsesta 131 euroa, neljännestä lapsesta 151,50 euroa ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 172 euroa

kalenterikuukaudessa.

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan lain 7 §:n 3 momentin mukaan korotettuna 33,60 eurolla kalenterikuukaudessa. Lapsilisälaissa yksinhuoltajalla tarkoitetaan lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei lapsilisän maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa.

Jos lapsi on kunnan kustannuksella hoidettavana laitos- tai perhehoidossa kalenterikuukautta pidemmän ajan, lapsilisä maksetaan lapsilisälain 11 §:n 1 momentin nojalla sille kunnalle, joka ensisijaisesti vastaa hänen hoitokustannuksistaan. Lapsilisällä hyvitetään tällöin niitä hoitokustannuksia, joista yksityinen henkilö, kunta tai valtio on vastuussa. Mahdollinen ylijäämä on tilitettävä

lapsilisään oikeutetulle.

Kun lapsi on perhehoitajalaissa (312/1992) tarkoitettulla tavalla sijoitettuna perhehoitoon, kansaneläkelaitos voi sosiaalilautakuntaa kuultuaan oikeuttaa perhehoitajan nostamaan lapsilisän (lapsilisälain 11 §:n 2 momentti).

Jos lapsi on edellä tarkoitettulla tavalla laitostai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä maksetaan lapsilisälain 12 §:n 1 momentin nojalla 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen, lapsilisä on 90 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna 33,60 eurolla kalenterikuukaudessa.

Lapsilisien määriä on viimeksi muutettu 1 päivästä heinäkuuta 1995. Samalla luotiin nykyinen, tasasuuruiseen sisaruskorotukseen perustuva järjestelmä, jossa peruslapsilisänä on yhdestä lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksettava lapsilisä. Peruslapsilisän määräksi tuli 535 markkaa ja sisaruskorotuksen määräksi 122 markkaa. Määrät ovat euron käyttöönoton jälkeen 1 päivästä tammikuuta 2002 lukien olleet 90 ja 20,50 euroa.

Lapsilisä on keskeinen lapsista perheille aiheutuvien kustannusten tasaamisen väline. Sen ostovoima on kuitenkin heikentynyt vuosien 1995 ja 2003 välillä kaikkiaan 13,2 % (KEL-indeksin pisteluvut 1192/1349).

Lapsiluvultaan eri kokoisten perheiden kesken ei ole tapahtunut suuria rakenteellisia muutoksia 1990-luvun aikana. Sen sijaan yksinhuoltajaperheiden osuus kaikista lapsiperheistä on jatkuvasti kasvanut. Yksinhuoltajaperheitä on noin 17 % kaikista lapsilisää saavista perheistä, ja tämän ryhmän toimeentulo on eri syistä heikentynyt. Tilastollisesti yksinhuoltajaperheiden köyhyysriski oli jo vuonna 2000 kaksi kertaa suurempi kuin muiden lapsiperheiden.

Vuonna 2002 lapsilisään oikeuttavia lapsia oli kaikkiaan 1 044 060, joista yksinhuoltajien lapsia 156 674. Vuonna 2003 lapsilisään oikeuttavia lapsia on arvioitu olevan 1 038 100, joista 158 500 yksinhuoltajaperheiden lapsia. Lasten lukumäärän arvioidaan edelleen vähenevän siten, että vuonna 2004 lapsilisään oikeuttavia lapsia arvioidaan olevan 1 032 100. Yksinhuoltajaperheiden lapsien lukumäärän oletetaan pysyvän suurin piirtein ennallaan vuonna 2004, mutta heidän

osuutensa kaikista lapsista kasvaa.

Pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan vuonna 2004 uudistetaan lapsilisäjärjestelmän rakennetta siten, että kaikki lapsiperheet, jotka ovat lapsilisäjärjestelmän piirissä, hyötyvät uudistuksesta. Lapsilisiin tehdään korotus, joka kohdistuu ensimmäiseen lapseen. Hallitusohjelman mukaan myös lapsilisän yksinhuoltajakorotusta tarkistetaan.

Perheen ensimmäisestä lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksettavaa lapsilisää ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 90 eurosta 100 euroon kalenterikuukaudessa. Tämä merkitsisi 11,1 prosentin suuruista korotusta perheen ensimmäisestä lapsesta maksettavaan lapsilisään. Lapsilisän yksinhuoltajakorotus ehdotetaan nostettavaksi 33,60 eurosta 36,60 euroon.

Lapsilisälain 7 §:n 3 momentin viimeisestä virkkeestä ehdotetaan poistettavaksi sanat ”avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa”, koska käsite ”avioliitonomaiset olosuhteet” on yksinään riittävän täsmällinen. Ehdotettu poisto ei merkitse asiallista muutosta.

Koska ehdotettu lapsilisien tasokorotus kohdistuisi ainoastaan perheen ensimmäisestä lapsesta maksettavaan lapsilisään, jouduttaisiin nykyisestä tasasuuruudesta sisaruskorotuksesta luopumaan. Tämän johdosta lapsilisälain 7 §:n 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos siten, että siinä säädettäisiin erikseen kustakin lapsesta maksettavan lapsilisän määrä. Toisesta lapsesta maksettava lapsilisä olisi 110,50 euroa, kolmannelta lapsesta 131 euroa, neljännestä lapsesta 151,50 euroa ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 172 euroa kalenterikuukaudessa. Tällä tavoin perheen toisesta tai useammasta lapsesta maksettavan lapsilisän määrä säilyisi nykyisellään.

Edellä tarkoitettujen suuruiset korotukset tehtäisiin myös sen lapsilisän määrään, jota maksetaan, jos lapsi on laitostai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle, sekä sen lapsilisän määrään, joka maksetaan lapsilisälain 12 §:n 1 momentin nojalla 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen. Lapsilisän määrä olisi näissä tilanteissa siten 100 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksettaisiin korotettuna 36,60 eurolla kalenterikuukaudessa.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

2.1. Julkistaloudelliset vaikutukset

Lapsilisää maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Vuonna 2004 arvioidaan lapsilisiä maksettavan kuukausittain keskimäärin 1 032 100 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsinäistä on noin 158 500. Yksinhuoltajalle lapsilisiä maksetaan korotettuna. Lapsilisää saavia perheitä arvioidaan vuonna 2004 olevan noin 573 400.

Vuonna 2002 lapsilisämenot olivat 1 357 760 572 euroa. Vuoden 2003 talousarvioon on lapsilisien maksamista varten osoitettu 1 350 200 000 euroa.

Lainmuutoksen johdosta lapsilisämenojen arvioidaan lisääntyvän vuositasolla 74 100 000 euroa. Lisäys on otettu huomioon valtion talousarvioesityksen momentilla 33.15.52, jonka loppusumma on 1 417 700 000 euroa.

Luvut eivät sisällä Ahvenanmaalla asuvien lasten lapsilisiä, jotka maksaa Ahvenanmaan maakunta.

2.2. Vaikutukset perheiden taloudelliseen asemaan

Esityksellä korjattaisiin lapsilisien ostovoiman jälkeenjääneisyyttä. Esitetyt lapsilisen korotukset kohdistuisivat kaikkiin lapsilisiä saaviin lapsiperheisiin. Lisäksi esityksellä parannettaisiin myös yksinhuoltajaperheiden taloudellista asemaa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu Kansaneläkelaitoksen edustajia.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lapsilisälain (796/1992) 7 §, sellaisena kuin se on laissa 530/2001, seuraavasti:

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on lasta kohden 100 euroa kalenterikuukaudessa.

Jos 6 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä lapsesta, lapsilisän määrä on toisesta lapsesta 110,50 euroa, kolmannelta lapsesta 131 euroa, neljännestä lapsesta 151,50 euroa ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 172 euroa kalenterikuukaudessa.

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 36,60 eurolla kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajalla tässä laissa tarkoitetaan lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei lapsilisän maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puoliso-

taan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka elää avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa.

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla laitostai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 100 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna 36,60 eurolla kalenterikuukaudessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

lapsilislain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lapsilislain (796/1992) 7 §, sellaisena kuin se on laissa 530/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on lasta kohden 90 euroa kalenterikuukaudessa.

Jos 6 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä lapsesta, hänelle maksetaan lisäksi 20,50 euron suuruista sisaruskorotusta siten, että toisesta lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksetaan yksi sisaruskorotus, kolmannelta kaksi ja neljännessä lapsesta kolme sisaruskorotusta sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta neljä sisaruskorotusta.

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 33,60 eurolla kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajalla tässä laissa tarkoitetaan lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei lapsilisän maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka *avioliittoa solmimatta jatkuvasti* elää *yhteisessä taloudessa* avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa.

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla laitostai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 90 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta

Ehdotus

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on lasta kohden 100 euroa kalenterikuukaudessa.

Jos 6 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä lapsesta, *lapsilisän määrä on toisesta lapsesta 110,50 euroa, kolmannelta lapsesta 131 euroa, neljännessä lapsesta 151,50 euroa ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 172 euroa kalenterikuukaudessa.*

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 36,60 eurolla kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajalla tässä laissa tarkoitetaan lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei lapsilisän maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka elää avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa.

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla laitostai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 100 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta

lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna
33,60 eurolla kalenterikuukaudessa.

lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna
36,60 eurolla kalenterikuukaudessa.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
mikuuta 2004.*

*Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.*
